

ОГЛАВЛЕНИЕ

От редколлегии	7
Исторический фольклор якутов <i>Н.А. Алексеев, Н.В. Емельянов,</i> В.Т. Петров	11

ТЕКСТЫ И ПЕРЕВОДЫ

Маннайгы чааһа

Часть первая

БЫЛЫРГЫ СЭҢЭННЭР УОННА КЭПСЭЭННЭР ИСТОРИЧЕСКИЕ ПРЕДАНИЯ И РАССКАЗЫ

I САХА ТӨРҮТТЭРИН ТУҢУНАН СЭҢЭННЭР ПРЕДАНИЯ О ПРЕДКАХ САХА (ЯКУТОВ)

1. Омогой Баай, Эллэй Боотур	40
Омогой Баай, Эллэй Боотур	41
2. Омогой Баай, Эллэй Боотур	48
Омогой Баай, Эллэй Боотур	49
3. Оноҕой, Татаар Тайма, Эллэй, Тыгын	54
Оноҕой, Татаар Тайма, Эллэй, Тыгын	55

II АҒА УУСТАРЫН БАҒЫЛЫКТАРЫН ТУҢУНАН СЭҢЭННЭР ПРЕДАНИЯ О РОДОНАЧАЛЬНИКАХ

4. Сынаҕы Баай, Үүт Баай, Дыгын Баай, Бэт Хара. Эдьээт тонустара	72
Сынаҕы Баай, Юют Баай, Дыгын Баай, Бэт Хара. Тунгусы из Эдьээт	73
5. Бэрт Хара, Дыгын Боотур	78
Бэрт Хара, Дыгын Боотур	79
6. Батас Мөндүкээн уонна Дыгын Тойон	90
Батас Мөндүкээн и Дыгын Тойон	91
7. Чорботор Баатыр, Тыгын Тойон	96

Чорбогор Баатыр, Тыгын Тойон	97
8. Дыгын уола Таас Уллунах	102
Таас Уллунах, сын Дыгына	103
9. Бэрт Хара	104
Бэрт Хара	105
10. Дыаарын уола Дылавай Киилээн	106
Джалагай Киилээн, сын Джаарына	107
11. Уордаах кулуба Уот Стаарыһын	118
Грозный голова Огненный Старостин	119
12. Чохороон	122
Чохороон	123

III МАНЧААРЫ ТУҢУНАН СЭҢЭННЭР ПРЕДАНИЯ О ВАСИЛИИ МАНЧААРЫ

13. Манчаары төрөөбүт-үөскээбит сирэ	134
Местность, где родился и вырос Манчаары	135
14. Того Манчаары диэн ааттаммытай уонна туохтан Чоочоҕо өстөммүтэй	136
Почему он был назван именем Манчаары и отчего он озлобился на Чоочо.	137
15. Чоочо Баай, Тэпшээк ойуун уонна Манчаары Баһылай	142
Чоочо Баай, Тэпшээк-шаман и Манчаары Василий	143
16. Манчаары хайыыттан күрээһинэ	158
Побег Манчаары из тюрьмы	159
17. Манчаары того Чоочону өлөрбөтөвө	160
Почему Манчаары не убил Чоочо	161
18. Кыыс Маайаны күрэттиитэ	162
Похищение девы Маайи	163
19. Манчаары Бэрт Маарыйаа ыладьыттааһына	164
Как гостил Манчаары у Бэрт Марии	165
20. Манчаары Мэгэдээк ыһаавар	172
Манчаары в Мегежеке на ысыахе	173

И к к и с ч а а н а Часть вторая

МИФТЭР УОННА ЛЕГЕНДЭЛЭР МИФЫ И ЛЕГЕНДЫ

21. Тойон кыыа ханаластар таңаралара	178
Орел — божество кангаласцев	179
22. Тойон дьоло	180
Орлиное счастье	181
23. Хотой кыыа	182
Орел	183
24. Суор таңара	184
Божество ворон	185
25. [Суор — Хоро таңарата]	186
Ворон — божество хоринцев	187
26. Суор таңаралаах хоролор	186
Хоринцы, почитающие ворона божеством	187
27. Суор таңара	188
Божество ворон	189
28. Хоролор уонна суор	188

Хоринцы и ворон	189
29. Кырбый тангара	188
Божество ястреб	189
30. Хопто, тыграахы	192
Мартын, чайка	193
31. Энэ төрүт	194
Предок медведь	195
32. Булчут уонна эһэлэр	194
Охотник и медведи	195
33. Бөрө тангара	196
Божество волк	197
34. Балык, үөн	196
Рыбы, гады	197
35. Ый кыһа	196
Девочка на луне	197
36. Халлаан кыргытгара	198
Небесные девицы	199
37. Уот Айах Кудунгса	200
Уот Айах Кудунгса	201
38. Үөһээ дойду уолун кытта сымсылааһы	204
Состязание с парнем Верхнего мира	205
39. Үөһээ абааһыттан төрөөбүт Аба Уол Дьоххо үөһээ абааһылары кытта сымсылааһы	208
Состязание с духами Верхнего мира Аба Уол Дьоххо, родившегося от [связи] абаасы Верхнего мира [с земной женщиной]	209
40. Быдыргы Баахынай хайата	210
Древняя гора Баахынай	211
41. Бүдүү киһитэ Аграфена хайатыгар	214
Человек с Виаюя у горы Аграфены	215
42. Байанай көссүбүт	218
Встретившийся с Байанам	219
43. Булчут эһэкээн кыһын кытта көрсүһүүтэ	224
О встрече охотника с дочерью Эсэкээна	225
44. Чаадай Боллох	232
Чаадай Боллох	233
45. Аан дойду иччитэ	236
Дух-хозяин страны	237
46. Бахсы Айытыгын кэпсээнэ	238
Рассказ о Бахсы Айыта	239
47. Абааһы чуккаахтаспыта	240
Сожительство злого духа	241
48. Сүллүүкүнгэ кирири	244
Посещение страны сюллюкюнов	245
49. Сүллүүкүттэр	248
Сюллюкюны	249
50. Абааһыга кирири	248
Спуск к злым духам	249
51. Оҕоһуу	254
Предназначение	255
52. Уустар дьаданы буотара	256
Как мастера стали бедными	257
53. Өлбүт киһини кэритии	256
Посмертная поездка покойника	257
54. Тулуурдаах ойуун	258

Шаман Тулуурдаах (Терпеливый)	259
55. Аар саарга аатгамматах Сабаатта уола Ньоворулла ойуун буолуута	270
Становление шаманом сына Сабаатты Ньогоруллы, имя которого не упоминалось всуде	271
56. Холбо	272
Гроб	273

ПРИМЕЧАНИЯ И КОММЕНТАРИИ

Маннайгы чааһа (Часть первая). Былыргы сэхэннэр уонна кэпсээннэр (Исторические предания и рассказы)	283
Иккис чааһа (Часть вторая). Мифтэр уонна легендээн (Мифы и легенды)	314

ПРИЛОЖЕНИЯ

Указатель исследователей, исполнителей и собирателей	351
Указатель персонажей	359
Указатель географических названий, районов, наслегов, родов	371
Словарь непереведенных слов	380
Список литературы	383
Условные сокращения	387
Summary	388
Резюме	392